

An aerial photograph of a town, likely Levanger, showing a dense cluster of buildings, a river, and surrounding forested areas. The image is in grayscale and serves as a background for the text.

Byhistorisk kunnskapssenter for kulturmiljø

Trehusbyen Levanger som møteplass, laboratorium og utstillingsvindu for det grønne skiftet

Statusrapport november 2024

Forord

Vi er i en klima- og naturkrise. Verden er i ubalanse økonomisk, sosialt og økologisk. Vi snakker om det grønne skiftet – men vi er i villrede – mange kjenner på avmakten - hvor finner vi løsninger på alle utfordringene? Globalt - og for oss som bor og lever i det lokale nærmiljøet?

Hva menes egentlig med det «grønne skiftet»?

Det grønne skiftet refererer til overgangen fra en fossilbasert økonomi til en bærekraftig økonomi som tar hensyn til miljøet. Dette innebærer å redusere klimagassutslipp, bevare naturressurser og fremme grønn teknologi og fornybar energi. Det innebærer handling. Konkrete handlinger som leder til endring av måter vi jobber på, og nye måter å tilnærme oss de akutte utfordringer vi står overfor. Klimaendringene i årene framover innebærer store endringer. Endringene skjer lokalt der folk lever livene sine.

Kulturmiljøet og kulturarven er kilder til kunnskap og erfaringer som viktige bidrag til å vise oss retning og løsninger. Dette er kunnskap som fortsatt er levende lokalt, og spørsmålet er hvordan den kan aktiveres og bli et viktig bidrag til å finne veier framover?

Ideen om etablering av et kunnskapssenter knyttet til Trehusbyen Levanger er et grasrot-initiativ med formål om å bidra til å gi det «grønne skiftet» et konkret innhold.

Vi tror løsningene ligger i samarbeid, samhandling og samskaping på tvers av fag, profesjoner og sektorer. Vi mener nøkkelen er å skape et attraktivt miljø som tiltrekker seg dedikerte og dyktige fagfolk og samarbeidspartnere.

Vår visjon er at det fredede kulturmiljøet Trehusbyen Levanger skal bli et laboratorium og utstillingsvindu for det grønne skiftet.

Denne statusrapporten er en oppsummering av et bredt sammensatt interimsstyret sitt arbeid med intensjoner og innhold i et framtidig byhistorisk kunnskapssenter med utgangspunkt i Trehusbyen Levanger som fredet kulturmiljø.

Levanger november 2024

Tone Jørstad
Leder interimsstyret, Bymuseet i Levanger

Tove Nordgaard
Byantikvar, sivilarkitekt mnl, Levanger kommune

Foto: Levanger fotomuseum

Foto: Bjerkan, Sverre

Levanger Fotomuseum

Innhold

Hvorfor byhistorisk kunnskapssenter i Trehusbyen Levanger ?	5
Samfunnsutfordringer og det grønne skiftet	5
Behov for kompetanse og kunnskapsoverføring	5
Unik erfaring og kunnskap i et fredet kulturmiljø	5
God tverrpolitisk forankring	5
Byens historie	7
Levanger i over 1000 år	7
Levangermartnan	7
Bybranner og gjenoppbygging	7
Grøntanlegg og allmenningen	7
Bygningslovgivning og byggeskikk	7
Samarbeid med Fortidsminneforeningen om Rolfsjordgården	8
Fortidsminneforeningen og HUSBRUK prosjektet	8
Rolvsjordgården som HUSBRUK - prosjekt	8
Rolfsjordgården – en møteplass for kulturmiljø og byutvikling	8
Konsept for framtidig byhistorisk kunnskapssenter i Trehusbyen Levanger	9
Interimstyret	9
Interimstyrets mandat og arbeid	9
Sentrale spørsmål i interimstyrets arbeid	9
Trehusbyen Levanger- fortrinn og rolle	10
Nasjonal status som fredet kulturmiljø	10
Trehusbyen Levangers historie og beliggenhet	10
Arena for læring og deling av kunnskap	10
Nettverk, kompetanse og erfaringer	10
Modell for Byhistorisk kunnskapsenter i Trehusbyen Levanger	11
Forslag til satsningsområder	11
Rombehov inne	11
Arealbehov ute	11
Organisasjonsmodell og interimstyrets anbefaling	12
Ulike organisasjonsformer	12
Samarbeidspartnerer og interessenter	12
Finansiering, etablering og drift	12
Videreføring av arbeidet	12

”Vår visjon er at det fredede kulturmiljøet Trehusbyen Levanger skal bli et laboratorium og utstillingsvindu for det grønne skiftet.”

Interimstyret for Byhistorisk kunnskapssenter i Trehusbyen Levanger

Hvorfor byhistorisk kunnskapssenter i Trehusbyen Levanger?

Samfunnsutfordringer og det grønne skiftet

I tråd med Meld. St. 16 (2019-2020), *Nye mål i kulturmiljøpolitikken*, skal de nasjonale målene engasjement, bærekraft og mangfold nås gjennom gode prosesser for bevaring og bruk av kulturmiljø. Riksantikvarens strategiarbeid knyttet til byutvikling, bevaring og håndverk er en oppfølging av stortingsmeldingen. De samme målene er lagt til grunn for det regjeringsoppnevnte utvalget for utredning av ny lov om kulturmiljø.

Riksantikvarens bevaringsstrategier omhandler områdene kystens kulturmiljøer, kulturmiljøer i byer og steder, kulturmiljøer i landbruksområder og utmark, fellesskapets kulturmiljøer og kulturmiljøer fra næring, handel, industri og infrastruktur.

I tillegg foreslås en bevaringsstrategi for kulturmiljøers bidrag til sirkulærøkonomi og ombruk.

Behov for kompetanse og kunnskapsoverføring

Nasjonale målsettinger og føringer i sentrale dokumenter bidrar til å sette kulturmiljø som politikkfelt på dagsorden. Særlig viktig er kulturmiljøenes bidrag til å redusere klimagassutslipp gjennom bevaring, oppgradering og energieffektivisering av eksisterende bygninger. Dette aktualiserer imidlertid behov for bred kompetanse på ulike forvaltningsnivå både lokalt og regionalt:

- bærekraftig byutvikling – kulturmiljø som ressurs
- rekruttering og kompetanse i tradisjonshåndverk
- arkitektkompetanse innen bygningsvern og transformasjon
- tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid
- innbyggerinvolvering og samskaping

I flere av statlige dokumenter pekes det på behovet for å utvikle nye arbeidsmåter og samarbeid mellom kulturmiljøforvaltningen og andre offentlige virksomheter, næringsliv, frivillig sektor, forsknings- og utdanningsinstitusjoner, privat eiere og andre interesserte.

Tverrfaglig og sektorovergripende samarbeid er ressurskrevende, og forutsetter både faglig og relasjonell kompetanse. I et samfunn der forvaltningen på de fleste nivåer i stor grad er sektordelt, byråkratisk og regelstyrt, kan det være utfordrende å løse viktige samfunnsoppgaver på tvers av sektorer.

Det er derfor gledelig at utvalget for ny Kulturmiljølov i sitt mandat også skal utrede behov for kunnskap som grunnlag for en god og effektiv forvaltning i loven.

Unik erfaring og kunnskap i et fredet kulturmiljø

- Levanger har en unik status som nasjonalt viktig kulturmiljø fredet av Riksantikvaren 9. november 2018.
- Relevant sted for alle satsingsområdene i Riksantikvarens nasjonale bevaringsstrategier
- Har gjennom flere år bygget bred tverrfaglig kompetanse og erfaringer knyttet til kulturmiljø, bygningsvern og bærekraftig byutvikling.
- Har flere års erfaring med råd, veiledning og praktisk støtte til huseiere, lokalt og regionalt, om restaurering og bevaring av trehus.
- Har etablert nettverk regionalt, nasjonalt og internasjonalt og etablert gode samarbeidsrelasjoner til utdannings- og forskningsinstitusjoner, næringsliv, håndverkere, frivillige lag og foreninger.

God tverrpolitisk forankring

Prosjektet er forankret i Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2030, vedtatt i kommunestyret 26. mai 2021. Følgende vedtak ble enstemmig vedtatt i Formannskapetets møte 20. september 2023:

1. *Levanger kommune støtter at Levanger rådhus AS overdrar Rolfsjordgården til Fortidsminneforeningens Husbruk-program med formål om å etablere et framtidig byhistorisk kunnskapssenter på eiendommen.*
2. *Det etableres et interimsstyre som får i oppgave å utvikle faglig innhold og konsept for et framtidig kunnskapssenter. Dette innebærer også å foreslå modell for eierskap/organisering, drift og finansiering.*
3. *Kommunedirektøren får fullmakt til å forespørre aktuelle samarbeidspartnere om å delta i utviklingsarbeidet.*

Det settes av 20.000 kroner til interimsstyrets arbeid. Beløpet finansieres av NTE-midler.

Vedtaket innebar oppstart av to parallelle prosesser som delvis overlapper hverandre:

1. Istandsetting av det fredede bygget Rolfsjordgården i samarbeid med Fortidsminneforeningens Husbruk-prosjekt og lokale aktører.
2. Utvikle konsept for framtidig bruk av bygningen, herunder faglig innhold, modell for eierskap/organisering, drift og finansiering.

”Levanger skal skinne som en rubin”

Sitat fra daværende Riksantikvar Jørn Holme tidlig i fredningsprosessen

Levanger kirke speiler seg i Nordenborggården, Kirkegata.
Foto Tove Nordgaard

Det helhetlige trehusmiljøet oppført etter den store bybrannen i 1897.
Foto: Tove Nordgaard

Byens historie

Der Levangerelva slynger seg i det trønderske kulturlandskapet og møter den lune, isfrie fjordarmen inne i Trondheimsfjorden ligger den godt bevarte Trehusbyen Levanger idyllisk til på en halvøy. Lifanger - markedsplassen som grodde fram ved den lune fjorden var omgitt av et om-land rik på spor og kulturminner som forteller hvordan stier og veier har ført jāmter, trøndere, samer og nordlendinger inn til byen helt siden vikingtiden.

Levanger i over 1000 år

De arkeologiske kulturlagene som er bevart i Levanger viser at stedet har utviklet seg i mer enn 1000 år, fra gård og kirkested til strandsted, tettsted og til slutt kjøpstad. Kystbyen Levanger har alltid ligget sentralt til. Den gamle kongevegen, som bandt landsdelene sammen utenom kysten, gikk gjennom Levanger. I 1848 ble det første dampskipsselskap i det nordenfjeldske Norge stiftet i Levanger. I 1902 kom jernbanen til Levanger.

Levangermartnan

Levangermartnan hører til de eldste og viktigste markedene i Norge. Her møttes fjellbønder fra Jemtland, samer, fiskere fra Fosen og bønder fra Innherred og drev handel i stor stil. Fra slutten av 1600-tallet begynte handelsmenn fra Trondheim å sette opp handelsboder i Levanger. Levangermartnan var en viktig forutsetning for at tettstedet og byen Levanger utviklet seg langs sjøkanten ved utløpet av Eidsbotn.

Bybranner og gjenoppbygging

Levanger har hatt en rekke store bybranner som har betydd mye for hvordan byen har utviklet seg og for hvordan byen fremstår i dag. I 1692 gikk størstedelen av Levanger med i en brann, etter et lynnedslag i Levanger kirke. I 1846 ble Levanger hjemsøkt av nok en katastrofal brann som praktisk talt la hele byen i aske. 110 hus brant opp. Levanger fikk sin første byplan etter den store bybrannen i 1846. Det er fremdeles denne byplanen som i stor grad preger Levangers kvartalsstruktur i dag.

I 1897 brøt det ut brann ved torget i byen. Da brant 104 av i alt 133 hus. Bare noen få hus i søndre del av byen ble berget og flere av disse står fortsatt i dag. Men det er særlig husene bygget etter brannen og fram til murtvangsloven trådte i kraft i 1904, som preger dagens bybilde.

Grøntanlegg og allmenningen

Den historiske parkaksen som strekker seg på tvers gjennom byen og møter Levangersundet et godt bevart med rammebeplating rundt grønntanleggene. Den hadde en viktig funksjon som branngate i tillegg til å være møteplass for rekreasjon og torghandel. Almenningen som lå plassert mellom bryggene og bolighusene i Sjøgata var også et viktig grep for å hindre brannspredning. Det åpne arealet ble i tillegg til lagring, benyttet til nyttehager og parker.

Bygningslovgivning og byggeskikk

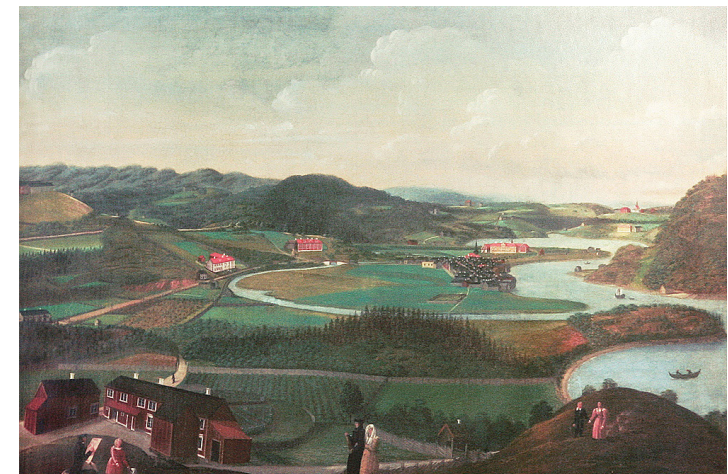
Levangers byutviklingshistorie gjenspeiler hvordan bygningslovgivning og byggeskikk har utviklet seg over tid. Byplanen fra 1846, med mindre endringer i 1897, er godt synlig i Levanger. Dette gjelder særlig gateløpene og den lukkede kvartalsstrukturen.

Levanger har også eksempler på spennende bakgårdsmiljøer. Det er fortsatt igjen noen av de typiske uthusene. Bakgårdene og uthusene sier mye om hvordan folk levde. De sosiale skillene mellom "Nerbyen" og "Øverbyen" kan fortsatt leses i bebyggelsen.

Byggeteknisk viser bygningene i Levanger stor variasjonsbredde. Denne variasjonsbredden er karakteristisk for tidsrommet rundt 1900, da industrielt framstilte bygninger er i ferd med å erstatte den håndverksbaserte byggetradisjonen. Levanger er dermed et svært godt eksempel på urbane trehusmiljø, slik de fremsto ved inngangen til det tyvende århundret

Jämtarna kommer, maleri av O. Nilsson, Edsbyns Museum.
Kilde: Levangerhistorier

Maleri fra 1831-1846 som viser den planløse byen. Kilde Bymuseet i Levanger.
Under Major Sejersteds byplan fra 1846. kilde Levanger kommune

Samarbeid med Fortidsminneforeningen om Rolfsjordgården

Fortidsminneforeningen og HUSBRUK-prosjektet

Fortidsminneforeningen har som formål «Å arbeide for bevaring av vårt lands verneverdige kulturminner, samt skape forståelse for verdien av disse.»

Foreningens HUSBRUK-prosjektet, finansiert av stiftelsen UNI med 20. mill.kr. har som mål å redde, restaurere og gi nytt liv til verneverdige bygninger i Norge.

Dette innebærer at foreningen erverver verneverdige bygninger som forfaller, setter dem i stand og legger til rette for ny bruk.

Det enkelte prosjektet skal være lokalt forankret, og skal i utgangspunktet være økonomisk bærekraftig.

Sosialt entreprenørskap, lokal og regional nettverksbygging og kompetansebygging er sentrale mål.

HUSBRUK-prosjektet legger vekt på å skape lokal aktivitet gjennom restaureringsprosessen og økt bruk av bygningene. Det fungerer også som en læringsarena for tradisjonshåndverk, med kurs og workshops som bidrar til kompetanseoverføring og formidling av bygningsvern.

Kriterier for at foreningen skal inkludere bygninger i HUSBRUK-prosjektet er:

- Bygningen skal ha verneverdi
- Bygningen skal ligge eksponert
- Bygningen kan som rehabilitert være et bidrag til lokal stedsutvikling
- Bygningen har potensiale for å skape lokalt engasjement og aktivisering

Rolfsjordgården som HUSBRUK - prosjekt

Bygningen eies av Levanger Rådhus AS, og våren 2024 ble det innledet dialog med Fortidsminneforeningen om en eventuell overdragelse av eiendommen.

Styret i eierselskapet stiller seg positive til saken. Etter befaringer, møter, dialog og formelle avklaringer vedtok hovedstyret i Fortidsminneforeningen i juni 2024 at de stiller seg positive til tiltaket.

Fortidsminneforeningen har i sin vurdering av prosjektet konkludert med følgende:

- Rolfsjordgården har sentral beliggenhet i sentrum, og er en del av forskriftsfredet kulturmiljø
- Bygningen eies av kommunen og har stått tom i 15 år
- Oppført i 1900 og svært skadet i brann 1941, mangfoldig historie
- Mye lokalt engasjement fra Bymuseet, Byantikvaren, NTNU studenter og kommunen som ønsker å ta vare på huset gjennom ny bruk.
- Bymuseet og Levanger Kommune har utarbeidet planer om å etablere et byhistorisk kunnskapssenter for bygningsvern og byutvikling med aktivitetsrom, verksted, kontorer og konferanserom.
- Kriterier for Husbruk om lokal forankring, etterbruk og beliggenhet synes å være på plass. Det gjenstår spørsmål om økonomi.

Rolfsjordgården – en møteplass for kulturmiljø og byutvikling

Bygningen har sentral beliggenhet i sentrum og er del av det forskriftsfredede kulturmiljøet. Ved å ta i bruk den historiske Rolfsjordgården er det ikke behov for store investeringer sammenlignet med et nybygg.

Konsept for framtidig byhistorisk kunnskapssenter i Trehusbyen Levanger

Interimsstyret

Interimsstyrets medlemmer representerer ulike roller, kompetanse og erfaringer som har vært viktig for å utvikle konsept for et framtidig byhistorisk kunnskapssenter i Trehusbyen Levanger. Arbeidet har vært ledet av Tone Jørstad, styreleder i Bymuseet i Levanger i tett samarbeid med byantikvaren i Levanger kommune. Interimsstyrets har bestått av følgende medlemmer:

Tone Jørstad (leder interimstyret)

Styreleder, Bymuseet i Levanger

Asbjørn Rørslett Kolberg

Nestleder Bymuseet i Levanger, Nord universitet

Inge Arnstein Ryan

Tidligere fylkesman og stortingsrepresentant, gårdeier

Merethe Skjelfjord Kristiansen

Fortidsminneforeningen, den Trønderske avdeling

Trond Eide, 1. amanuensis

Institutt for arkitektur og transformasjon, NTNU

Astrid Waale

1. amanuensis i samfunnsfag, Nord universitet

Heidi Anett Øvergård Beistad

Direktør, Museene Arven

Øyvind Skogvoll

Direktør, Falstadsenteret

Christian Wee

Daglig leder, Proneo

Anne Bjørg Evensen Svestad

Seksjonsleder kulturminner, Trøndelag fylkeskommune

Tove Nordgaard

Byantikvar/sivilarkitekt mnl, Levanger kommune

Interimsstyrets mandat og arbeid

Styret har hatt 4 møter hvorav ett ble gjennomført som en mini workshop. Medlemmene representerer stor bredde, både i faglig bakgrunn, erfaring og institusjonell tilhørighet.

Utgangspunkt for arbeidet var orientering om Trehusbyen Levanger, Kulturmiljøfredningen i 2018, og erfaringer med forvaltningen av den fredede bygningsmassen. Utredninger om etablering av bygningsvernssenter i det tidligere Nord-Trøndelag (Trøndelag forskning og Utvikling, arbeidsnotat 2013 m.fl.) er også grunnlag for arbeidet.

Andre sentrale grunnlagsdokumenter har vært Regjeringens arbeid med ny Kulturmiljølov og kulturlovutvalgets mandat, Riksantikvarens byutviklings-, bevarings- og håndverksstrategier, Trøndelag fylkeskommunes Regionalplan for kulturmiljø, Trøndelag fylkeskommunes rapport «Forprosjekt for Trøndelagsmodellen 221-2013) og informasjon om andre modeller for bygningsvernssentre o.l.

Sentrale spørsmål i interimstyrets arbeid

Følgende spørsmål har vært sentrale i interimstyrets arbeid og drøftinger:

- **HVORFOR** et kunnskapssenter knyttet til kulturmiljøet Trehusbyen Levanger?
- **HVA** skal senteret inneholde?
- **HVORDAN** skal etableringen realiseres?
- **HVEM** skal være aktører og samarbeidspartnere?

Trehusbyen Levanger - fortrinn og rolle

Nasjonal status som fredet kulturmiljø

Trehusbyen Levanger er ett av Norges 13 fredede kulturmiljøer. Siden fredningen i 2018 har det vært jobbet systematisk med kunnskapsutvikling innen byutvikling og kulturmiljøer gjennom seminarer, konferanser, foredrag og annen formidling. Det er etablert gode samarbeidsrelasjoner med gårdeiere, næringsliv, håndverksmiljøer samt forsknings- og utdanningsinstitusjoner.

Økt bevissthet og kunnskap om byutvikling, kulturmiljøverdier, bevaringsstrategier, materialkunnskap og tradisjonshåndverk har stor overføringsverdi til andre kommuner.

Samarbeid med lokale og regionale museer, husflids- og håndverksforeninger har synliggjort sammenhenger mellom den materielle og immaterielle kulturarven.

I samarbeid med det regionale renovasjonsselskapet Innherred Renovasjon ligger det godt til rette for en målrettet satsing på sirkulærøkonomi og ombruk.

Allerede på 1980-tallet etablerte Levanger kommune et restaureringsfond for å stimulere gårdeiere til å ta vare på trehusene i sentrum. Etter fredningen av Trehusbyen Levanger i 2018 har mange gårdeiere satt i stand og og tilbakeført av sine bygårder med støtte fra både Riksantikvaren og kommunens restaureringsfond. Gjennom dette arbeidet har både gårdeiere, arkitekter og lokale håndverkere høstet verdifull erfaring og kompetanse. Disse vil være sentrale bidragsytere og formidlere i et framtidig byhistorisk kunnskapssenter.

Gjennom nye modeller for samarbeid og arbeidsmåter bidrar Levanger til å oppfylle nasjonale mål om engasjement, bærekraft og mangfold.

Trehusbyen Levangers historie og beliggenhet

Byen har en tusenårig historie som handelssted og en mangfoldig industrihistorie. Levanger unnslopp bombing under andre verdenskrig, og store deler av den gamle trehusbebyggelsen ble bevart.

Levanger er universitetsby, og har lang tradisjon med sykehus og statlige skole- og utdanningsinstitusjoner.

Levanger og Trøndelag er representative for ulike nasjonale fredningskategorier:

- Verdensarven – Røros og Domkirkens restaureringsarbeider
- Fredede kulturmiljøer – Sør- Gjeslingan og Trehusbyen Levanger
- Fredede enkeltobjekt – totalt 475 vedtaksfredede bygninger, hvorav 235 i privat eie

Levangers historie omfatter også helleristningsfelt, gravfelt, bygdeborger, middelalderkirker, klosterruiner, gruvedrift, krigsminnesmerker og sørsamisk tilstedeværelse mm.

Levanger ligger midt i Norge og Trøndelag, med kort vei til jernbane og flyplass.

Arena for læring og deling av kunnskap

Etablering av byhistorisk kunnskapssenter for kulturmiljø, bygningsvern og utvikling vil ha betydning lokalt, regionalt og nasjonalt. Regionalt kan kunnskapssenteret være en ressurs for andre.

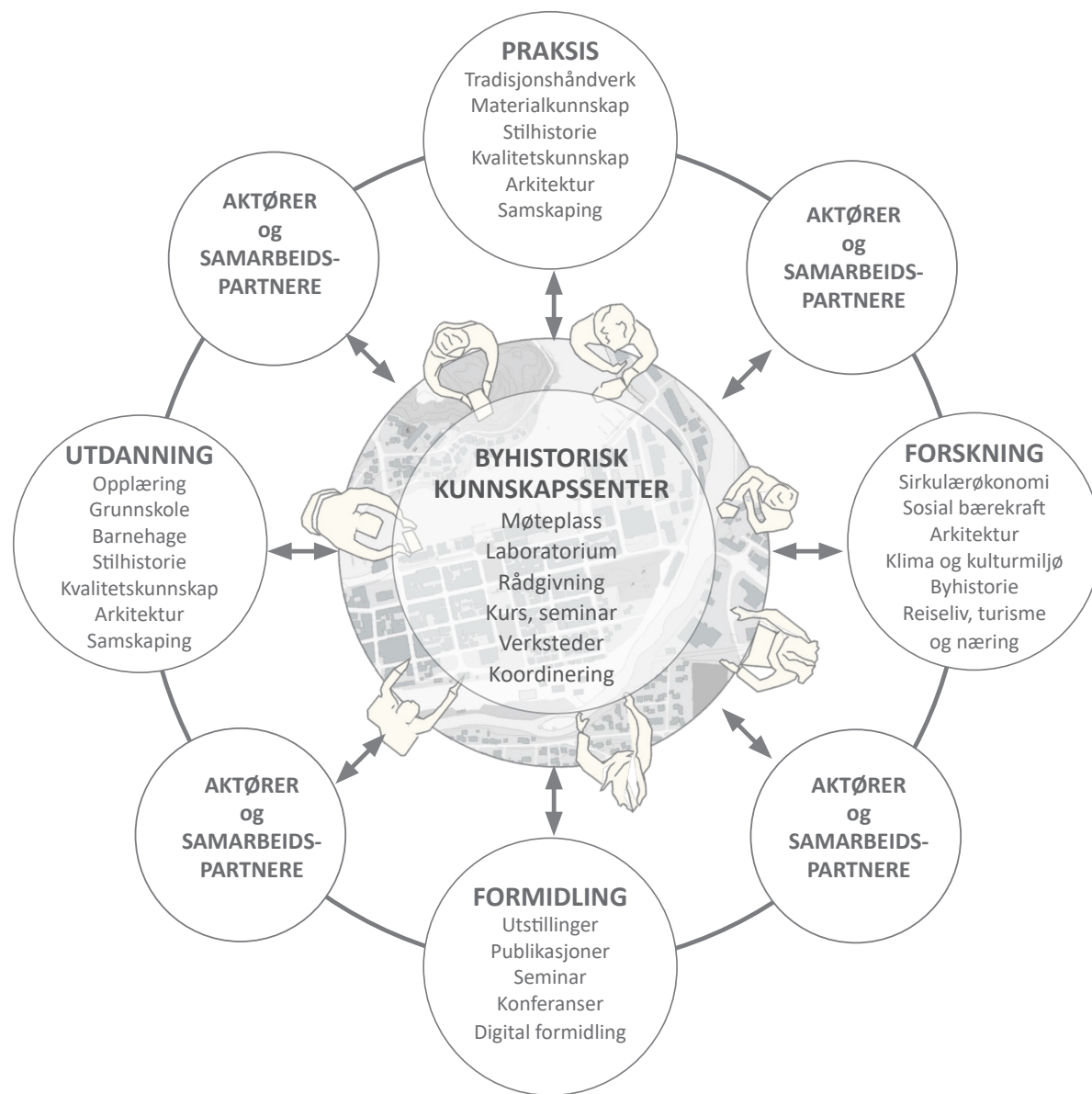
Kunnskapssenteret vil kunne bidra til å gjøre kommunens historie og kulturmiljøer tilgjengelig for alle, skape engasjement, samt bidra til verdiskaping og arbeidsplasser. Den fredede Trehusbyen Levanger vil styrkes som attraksjon og ressurs for kompetanse og verdiskapning. Som bindeledd og møteplass vil et slikt kunnskapssenter bidra til en mer levende og attraktiv by.

Nettverk, kompetanse og erfaringer

Levanger kommune har gjennom flere år bygget nettverk, kompetanse og erfaringer knyttet til attraktiv og bærekraftig by- og stedsutvikling. Det er utviklet en metode for hvordan vi kan bygge laget gjennom deltakelse i utviklingssamarbeid og nettverk lokalt, regionalt og internasjonalt, og samtidig koble sammen "top down" og "bottom up" - ressursene slik at de spiller på lag. Dette omfatter blant annet:

- ervervet kunnskap og erfaringer knyttet til forvaltning, bevaring og utvikling av et fredet kulturmiljø.
- etablert nettverk og samarbeidsrelasjoner, lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt
- årlige byutviklingsverksted
- etablering av koordineringsgruppe for Trehusbyen Levanger og gårdeierforening
- byvandring med skoleelever fra hele kommunen
- Deltakelse utviklings- og verdiskapingsprosjekter bla.:
  - *Rådgivningstjenesten Trehusbyen Levanger*
  - *Attraktive nordiske byer*
  - *Levanger by&byggeLAB*
  - *Innherred by&byggeLAB*
  - *delprosjekt kulturarv og kulturmiljø som ressurs for attraktiv og bærekraftig by og stedsutvikling.*
  - *Europas 16 - Levende byer*
  - *Interregprosjekter Norge- Sverige: Tradisjonelt håndverk og bærekraftig bygging i nordens grønne belte/ Verdier langs veien*
  - *Næring i Trehusbyen*
  - *Levende lokaler, byrom og bakgårder*
  - *Samarbeidsmodell for brannsikring av Trehusbyen Levanger*
  - *samarbeid om kurs for arkitektstudenter, bygningsvern og transformasjon, Institutt for arkitektur og teknologi, NTNU*

Modell for Byhistorisk kunnskapsenter i Trehusbyen Levanger

Forslag til satsningsområder

Interimsstyret foreslår at virksomheten lokaliseres til Rolvsjordgården som inkluderende møteplass og laboratorium og bygges opp innenfor fire satsingsområder:

- PRAKSIS
- UTDANNING OG OPPLÆRING
- FORSKNING
- FORMIDLING

Rombehov inne

- byhistorisk utstilling og plass for mindre temporære utstillinger
- Kontorlokaler med møterom
- fagbibliotek, bokkrok og salg av relevant litteratur
- kafélokaler med anretningskjøkken
- overnattingsrom/hybler for gjesteforelesere, studenter, stipendiater mm.
- mindre verksted, sløydsl

Arealbehov ute

- plass til arrangement, opplæring og kursvirksomhet
- materialbank (mindre lager)
- plass til utforskning, testing
- utstilling

Modell for Byhistorisk kunnskapsenter med fire satsningsområder: Utdanning, praksis, forskning og formidling. En møteplass for kulturmiljø som ivaretar kunnskap, opplevelse og bruk. Illustrasjon: Levanger kommune.

Organisasjonsmodell og interimstyrets anbefaling

Ulike organisasjonsformer

Interimsstyret har drøftet alternative organisasjonsformer, men mener at det vil være mest naturlig å vurdere dette nærmere i det videre arbeidet. Følgende alternativer har vært drøftet:

- Stiftelse med relevante aktører som stiftere
- Aksjeselskap AS
- Forening
- Interkommunalt selskap

Samarbeidspartnere og interessenter

Levanger kommune har lang erfaring med etablering av kunnskapssentre i samarbeid med lokale, regionale og nasjonale samarbeidspartnere.

I 2000 tok kommunen initiativ til etableringen av Stiftelsen Falstadsenteret i samarbeid med Nord-Trøndelag fylkeskommune. Senteret er i dag ett av 7 freds- og menneskerettighetssentre med statlig driftsbevilgning og vel 20 fast ansatte. Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg ble etablert i 2014. Senteret er lokalisert på Nord Universitet, og et partnerskap mellom flere statlige og regionale aktører.

Det er allerede etablert gode samarbeidsrelasjoner til flere mulige interessenter for et framtidig kunnskapssenter i knyttet til Trehusbyen Levanger, og flere av dem er representert i interimstyret. På nasjonalt nivå kan Riksantikvaren, Fortidsminneforeningen, Kulturminnefondet, NHO og nasjonale aktører i bygge bransjen være aktuelle samarbeidspartnere. Regionalt /lokalt kan Trøndelag fylkeskommune, NTNU, Nord Universitet, Museene Arven, Innherred Regionråd, andre kommuner, Innherred Renovasjon og bygningsvernssentre i Trøndelag være mulige samarbeidspartnere.

Finansiering, etablering og drift

Etablering og investering

- HUSBRUK prosjektet v/ Fortidsminneforeningen
- Stiftelseskapital/ medlemskontingent mm.
- Investeringer gjennom tilskudd fra stat, fylke, kommune, stiftelser og private bidragsytere.

Drift

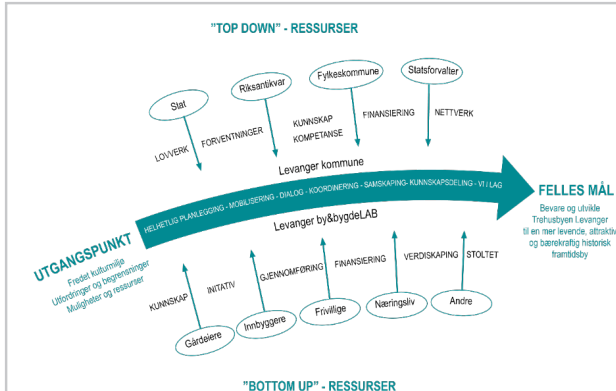
- Offentlige tilskudd
- Egen inntjening (salg av tjenester, arrangementer og leieinntekter)
- Prosjekttilskudd
- Sponsormidler

Videreføring av arbeidet

Interimsstyrets anbefaling er at arbeidet videreføres i et forprosjekt, og at det søkes eksternt finansiering til prosjektledelse, involveringsprosesser og kartlegging.

Forslag til innhold i forprosjektet:

- samle inn, sortere og systematisere informasjon, kunnskap og kompetanse knyttet til vern av trehusbyen
- Kartlegging av kompetanse- og kunnskapsbehov knyttet til kulturmiljø
- lage en plan for utforming og utvikling av Rolfsjordgården som kompetanse- og informasjonssenter
- velge organisasjonsform og få på plass samarbeidspartnere
- utarbeide romprogram og skisseprosjekt for Rolfsjordgården i samarbeid med Fortidsminneforeningen
- lage oversikt over behov for inventar og utstyr
- utarbeide plan for kommunikasjon og formidling
- arrangere kurs, seminar og verksteder rettet mot et bredt publikum i samarbeid med Fortidsminneforeningen
- utarbeide framdriftsplan med milepæler
- utarbeide forslag til finansieringsplan og driftsbudsjett

40

Meld. St. 16
Nye mål i kulturmiljøpolitikken

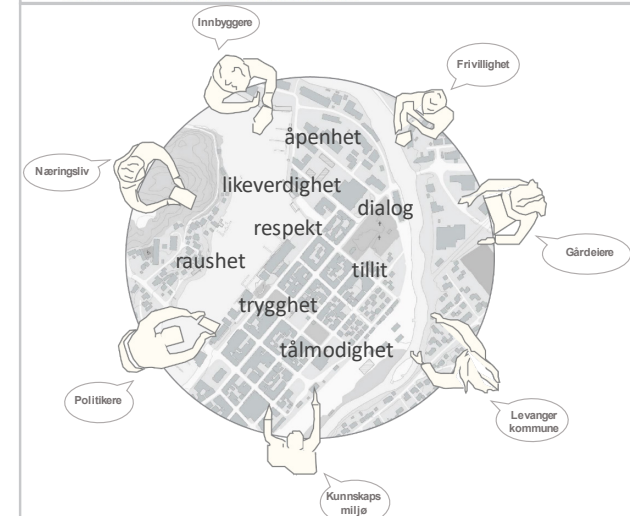
2019–2020

Figur 8.5 Medvirkning og samarbeid lokalt

Innbyggjermedvirkning gjennom et bylaboratorium kan organiseres enten i permanente lokaler, som ambuladerende eller midlertidige tiltak på ulike steder, som en digital plattform, eller som en kombinasjon av flere av disse. De tre Innherredsbyene Steinkjer, Levanger og Verdal har opprettet ByLab og rettet oppmerksomhet mot natur- og kulturarvens rolle i byutviklingen. I Levanger er det blitt etablert by&bygdLAB fire steder i kommunen; Åsen, hvor bildet er fra, Skogen, Ytterøy og sentrum.

Foto: Trine Hansen Blomquist og Tove Nordgaard, Levanger kommune

Kulturarv og kulturmiljø som ressurs for bærekraftig og samskapt utvikling: "Top down og bottom up ressurser" og «Det runde bordet»
Illustrasjon: Levanger kommune

